

YABANCI DİLDE EĞİTİM

A. Demirören
İ.T.Ü. Elektrik-Elektronik Fakültesi
Maslak, İstanbul

ÖZET:

Üniversitelerimizde yabancı dilde eğitim yıllardan beri uygulanmakta ve başarısı tartışılmaksızın özellikle yeni açılan özel üniversitelerle giderek yaygınlaşmakta olduğundan bu konu etraflıca ele alınmalıdır. Özellikle mühendislik eğitimi gibi yaratıcık gerektiren ve düşünsel gelişmenin en önemli unsur olduğu bir dalda bu tercih ne derece doğrudur? Dil bilim, mühendislik ve teknolojik gelişmeler açısından ülkemize nelere mal olmaktadır? Eğitim öğretimle ilgili olan öğretim üyeleri neden ezbercilikten giderek daha fazla şikayet edip, yaratıcı, sorgulayan, bir olayı pek çok farklı yönü ile irdeleyip sonuç çıkaracak nesillere ihtiyacın artmasına rağmen, bu konuda yetersizlik olduğunu ifade etmektedirler. Türkiye'nin en önemli üstünlüğü genç nüfusu olmakla birlikte, yabancı dilde eğitim yapan lise ve üniversitelerimizin giderek artmasına rağmen beklenen teknolojik atılımın bu süreç içinde gerçekleşmemesinin nedenlerinden biri olarak gördüğümüz anadilde eğitimin gerekliliği tekrar ve ivedilikle üzerinde durulması gereken bir olgudur.

Ülkemiz insanların 21. yüzyılın bilim ve teknolojik düzeyine taşınmasında en önemli çıkış yolu olması gereken bilim yuvası üniversitelerimiz giderek toplum içinde saygınlıklarını yitirmektedir; bunun nedenleri araştırıldığında üniversite mezunlarının kalitesindeki eksiklikler ve mezun olmanın iş bulmaya yetmemesi başlıca sebepler olarak görülmektedir. Açık bir gerçektir ki, ülkemizin son yıllarda yükselen değerleri ne gerçek bilim, ne de gerçek sanattır. 80'li yıllardan bu yana milli eğitim politikalarında yapılan hatalar, lise eğitimindeki kalitenin düşmesine yol açmış ve üniversite eğitimine alınacak ülke gençlerinin seçimindeki sınavların getirdiği çoktan seçmeli düşünce biçimi de; çok boyutlu düşünme, analiz, edinilmiş bilgileri karşılaştırarak sonuç çıkarma ve eleştirel düşünce yapısını geliştirmeye yönelik bir eğitimden uzaktır. Söz konusu yıllarda liselerde ne tür bir değişim olmuştur? Yabancı dilde eğitim veren liselerin yabancı dili daha iyi öğrenilmesi adına öğrenci aileleri tarafından tercih edilmeye başlanmasıyla bu okullardan mezun olan öğrencilerin düşünsel

gelişimi pozitif bilimle ilgili derslerde ana dil desteği alamadığından kalıpları sorgulamaksızın ezberlemeye yönelmiştir. Parlak öğrenciler olsalar dahi, matematik fizik kimya gibi soyut düşünce yapısını ve temel bilimi geliştiren dersler anadilde öğrenilmediği için analiz, sorgulama, eleştiri ve özellikle sentez yetenekleri kısır kalmıştır. Ne yazık ki, üniversitelerimizde mühendislik eğitimi tercih edip bu şartlarda seçilmiş ülkemizin en üst düzey yüzdelerinde yer alan gençlerin bile, gereken yeterli donanımdan uzak olduğu, üniversite eğitiminde yer alan biz öğretim üyeleri tarafından çeşitli vesilelerle defalarca ifade edilmiştir.

Öğrencilerimiz üniversitenin onlara vermeye çalıştığı evrensel değerleri, düşünce yapısını, yaratıcılık ve özgünlük vasıflarını bir yana bırakalım, bir meslek öğrenmeyi dahi içinde buldukları toplumun genel değerlerine uygun olarak sadece derste anlatılanı eleştirmeksizin bellek olarak görmektedirler. Sınavdan geçer not almaya yönelik çalışmaya yoğunlaştıkları için, derslerde örnek olarak çözülenin dışında problemlerle karşılaştıklarında yeni düşünce biçimleri geliştirmekte yetersiz kalmaktadırlar. Bunun nedenlerinin başında düşünmeye, araştırmaya yönelik bir eğitim yapısının oluşturulamamış olması ve ezber kalıplarının ne yazık ki, aşılabilmesi gelmektedir. En önemli nedenlerden biri de, yabancı dille eğitimin ülkemizde giderek ağırlık kazanmasıdır. Hem yabancı dili, hem matematiği fiziği yada herhangi bir mühendislik meslek bilgisini aynı derste öğretmek gibi bir yöntem dünyanın bilinçli hiçbir ülkesinde yoktur. İster Güney Amerika'da ister Çekoslavakya'da ister Almanya'da ister Rusya'da ister Çin'de olsun her ülke sömürge olmadıkça kendi ulusal dilini eğitim dili olarak kullanır. Hiçbir ileri ülke yabancı dille eğitim yoluyla ilerlememiştir. Bu şekilde bir eğitim Türkiye'yi Uganda veya Filipin düzeyine taşımaktadır. İngilizlerin tarihsel süreçte sömürgeleştirmek ve bilinçsizleştirmek için İrlandalılar'a yaptığı budur. Şimdilerde İrlanda'lılar uyanmış dillerine tekrar sahip çıkmışlardır. Görülmüştür ki eğitimde bir yabancı dili anaokulundan itibaren benimseyen bir ülke en çok birkaç nesil sonra sömürge haline gelip dağılmaktadır. Daha ilginç bir örneğe İsrail'den verilebilir; bir ülke oluşturmaya çalışan Yahudiler

öncelikle kullanımda olmayan bir dil olan İbranice'yi resmi dil olarak kabul ederek, eğitimlerini de bu dilde yaparak ulusal bilinci oluşturmaya çalışmıştır. Türkiye'de ise 1950'lerin ortalarından beri giderek artan oranda bunun tam tersi yapılmıştır. İngilizce etkinliğinin artmasında öncü olan ülkemizdeki bir misyoner okul yöneticisine İngiltere Kraliçesi tarafından madalya bile verilmiştir! Cumhuriyetimizi kuran bilinçli nesillerden bu yana ülkemiz hem yabancıların üstün emperyal gayretleri ile hem içimizdeki yarı aydınların bilinçsiz tutumları ve iktidarların özellikle son 20-30 yıldır eğitimdeki sahipsiz yaklaşımı nedeniyle gelinen nokta içler acısıdır.

Üniversitelerdeki genel olarak eğitim ve özel olarak mühendislik eğitiminde önemli sorunlardan biri eğitimin giderek yabancı dilde yapılmasının tercih edilmesidir. Ülkelerin en önemli öz değerlerinden biri dilleridir. Mühendislik açısından bakıldığında, öz değerleri hatalı bölgede olan sistemlerin kararsızlaştığı ve tahrip olduğu bilinir; bu sistem bir ülke olduğunda durumun vahametini düşünmemek elde değildir. Yabancı dil eğitiminde önemli unsurlardan biri olan yaş, üniversite çağlarında oldukça ilerlemiş olduğundan, yabancı dil öğreniminin yapılacağı yerin üniversiteler olmaması gerektiği açıktır. Yabancı dil orta eğitim sırasında ve herkese fırsat eşitliği sağlanarak öğretilmelidir. Genç nesilleri hayata hazırlarken her eğitim seviyesinde yapılması gereken yabancı dilde eğitim değil, yabancı dil eğitimidir. Ülkemizdeki üniversitelerde neredeyse tercih sebebi olan İngilizce meslek eğitiminden ivedilikle vazgeçilip anadilde mühendislik eğitime dönülmeli; yine de, meslekte yabancı dilde rapor hazırlama, proje yapma, o mühendislik disiplini ile ilgili genel yabancı dil terminolojisini öğrenmeye yönelik derslerle uluslar arası rekabeti başaracak mühendisler yetiştirmek üzere, Türkçe eğitim desteklenmelidir. Bütün dil bilimcilerin hemfikir oldukları bir konu da, bir ülkede yaratıcı çalışmalar yapılması ve teknolojik gelişmeler kaydedilmesi için o konunun genç nesillere ana dilde öğretilmesi gerektiğidir. Ana dilde öğrenmenin, düşünmenin gençleri meslekte yaratıcılığa yönelttiği bir gerçektir. Üniversitemizde dersi anlatan hocanın ve dinleyen öğrencinin Türk ama dersin İngilizce olması ancak sömürge ülkelerindeki bir eğitim anlayışına ve modele dayanır ki, ülkemiz bağımsızlık savaşını 84 yıl önce yapmıştır. Cumhuriyetin kurulması ile birlikte Atatürk önderliğinde dile sahip çıkma çabaları bu konudaki eğitimi düzeltmek amacıyla Latin harflerinin kabulü okuma yazma seferberliği ve bizzat Gazi M.K. Atatürk tarafından yazılan Geometri kitabıyla teknik terimlerin Türkçe karşılıkları geliştirme çabası bu konuya ne kadar önem verildiğinin açık bir göstergesidir. Bu, cumhuriyetimizi kuran neslin başarısıdır. Günümüzde de diline saygı duyan, onu

koruyan ve gelişmesi için çaba gösteren bir nesil yetiştirmek cumhuriyetimizin temellerinden biri olan üniter devlet yapısının da korunması için bir gerekliliktir. Anayasamızın da açıkça belirttiği gibi ülkemizin resmi dili Türkçe'dir. Ülkelerin dili ve tarihsel geçmişi bireylerinin o ülkeye aidiyetini kuvvetlendiren en önemli ortak paydadır. Girmeye aday olduğumuz Avrupa Birliğindeki hangi ülkeler İngilizce'yi Üniversitelerde eğitim dili olarak kullanmaktadırlar sorusunun cevabı araştırıldığında karşılaşılan gerçek bu ülkelerin hiçbirinin bunu yapmadığı ve her ülkenin kendi ulusal teknolojik gelişimini sağlamak amacıyla ve ulusal kimliğini korumak adına eğitimde anadilini kullanmakta inatçı ve inatçı olduğu gerçeğidir.

Elbette ki, en az bir yabancı dilin orta öğrenim düzeyinde en iyi şekilde öğretilmesi zorunlu olmalıdır, fakat bunun yeri üniversiteler değildir. Ayrıca yabancı dili çok hızlı öğreten ve teknolojik araçları da bunun için kullanan pek çok sistem geliştirilmekte olup vasat bir İngiliz öğrenciye bile zor bir dil olan Çince'yi birkaç ayda yoğun eğitimle öğretildiği günümüzde, kıt ülke kaynaklarımızın yıllarca hazırlık sınıflarında heba olması da ciddi olarak üzerinde düşünülmesi gereken bir olgudur. Yaz okulları ve tatil günlerinden faydalanarak bir yada daha fazla yabancı dil gençlerimize modern ve geçerliliği kanıtlanmış yöntemlerle öğretilirken, mesleklerinde ihtiyaç duyacakları terminoloji de normal eğitim sırasında yabancı dil destekli derslerle kolaylıkla verilebilir. Oysa bugün pratikte karşılaşılan durum şudur: kendi anadili haricinde bir dilde meslek öğrenmeye çalışan mühendis adayı aklına gelen bir soruyu eğer yabancı dilini yetersiz görmekte ise sormaktan vazgeçmektedir. Bildiği de zaten 300-500 kelimeyi aşmayan İngilizce'den ibarettir. Sorgulama bilincini azaltan, kalıpları ezberlemeye yönelen ve bağımsız düşünce yapısını körelten yabancı dilde eğitim ülkemizin en değerli birikimi olan gençlerimizin düşünce yapısını kısırlaştırmaktadır. Yabancı dilde eğitim veren en iyi üniversiteler olan ODTÜ, BÜ ve BİLKENT gibi üniversitelerde bir mühendislik dalından mezun olanların çoğunun genelde teknoloji geliştirmeye uygun konularda değil, satış ve idari konularda iş yaptıkları da bir gerçektir. Bunca yatırım ve ayrılan zamana karşın henüz bilim ve teknolojiye önder olduğumuzu iddia edeceğimiz bir bilim kolu yoktur. Yine de açılan bütün yeni vakıf üniversitelerimiz veliler tarafından tercih edilebilirliklerini arttırmak için eğitim dillerini yabancı dilde - hemen hepsi İngilizce- olduğu görülmektedir. Oysa ki, ülkemizin sorunlarının ayrıntılı bir şekilde evrensel değerler baz alınarak tartışılması gereken en önemli kurum olması gereken üniversitemizde kullanılacak eğitim dilinin anadilimiz olması gerekliliği tartışma konusu dahi yapılmamalıdır. Ayrıca, mesleklerinde bilgi birikimleri ile uluslararası literatürü izlemeye öncü olmaları gereken üniversite öğretim üyeleri bu

birikimleri ile Türkçe terminolojiyi geliştirmeye de yöneltecek olan kitap yazma konusunda özendirilmelidir. Bir dilin herhangi bir konudaki gelişimi ancak o dil kullanılarak ve kelime hazinesine o dilin kurallarına uygun olan terminolojinin kazandırılması ile olur ki, bunun sorumlusu da özellikle bilim ve teknolojik gelişmeler söz konusu olduğunda en çok üniversitelerdir. Mühendislik eğitiminin mezunları olan mühendislerimizin iş hayatında ulusal ve uluslar arası sanayi ve endüstri kuruluşları ile yakın ilişki içersinde olacaklarından en az bir yabancı dili öğrenmeleri gerektiği açıktır, tabii ki kendi ana dilini de en iyi düzeyde kullanmak şartıyla!

Türkçe yabancı uzmanların ve dil bilimcilerin de açıkça ifade ettikleri gibi kuralları olan sağlam bir matematiksel yapısı bulunan, binlerce yıl önce kuralları oluşturulmuş özellikle bilişime en uygun dil olduğu belirlenmiş bir dil olup, kolaylıkla yeni kelimeler türetmeye çok uygundur. Oysa son 300-400 yıl civarında gelişme göstermiş ve çeşitli dillerin birleşimi olan düzgün bir matematiksel yapısı, kelime türetme kuralları olmayan İngilizce'nin yapısı buna uygun olmadığı için ve son yıllarda Amerika'da Latince (kelime türetmeye uygun bir dil olan) öğretilmediği için kelime türetmede gerçek bir zorlukları olduğu bunu da kısaltma yaparak aşmaya çalıştıkları bilinmektedir.

Çağdaş medeniyetin dayandığı akıl, yöntem ve sentez özellikleri ülkemizin en önemli birikimi olan insan kaynaklarının eğitiminde bize yol gösterici olması gereken temel unsurlardır. Bu kapsamda

elimize gelen kaynağın nasıl işleneceğinin yolu bellidir. Son yıllarda ülkemizde yapılan bazı istatistiksel çalışmaların sonuçlarına göre, anaokulu düzeyindeki öğrencilerimizin zeka düzeyleri yaşlıları olan yabancı ülkelerin öğrencilerinden aynı hatta biraz daha yüksek olmasına rağmen; ilköğretim ve lise bittikten sonra yapılan testler karşılaştırıldığında zeka düzeylerinde diğerlerine oranla bir gerileme tespit edilmiştir. Bu sonuç, eğitim sistemimizde yöntemlerimizin hatalı olduğunun en açık göstergesidir.

Ancak yöntem doğru ise uygun senteze varılacağı gerçeğinden hareketle, son yirmi-otuz yıldaki yanlışlardan biri olan yabancı dille eğitim konusundaki hata kabul edilmeli ve diğer eğitim kurumları ile birlikte üniversitelerde de eğitim dilimiz Türkçe'ye dönmelidir. Unutulmamalıdır ki ülkemizin kurucusu Gazi M.K. Atatürk'ün son vasiyeti de budur: “ **Türk demek dil demektir. Milletin en bariz vasıflarından biri dildir. Türk dili dillerin en zenginlerindedir, yeterki bu dil bir şuurla işlensin. Ülkelerini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti dilini de yabancı dillerin boyundururduğundan kurtarmalıdır.**”

KAYNAKÇA

1. www.tdk.gov.tr
2. Şeraffettin Turan, Atatürk ve Ulusal Dil, Cumhuriyet Kitap Kulübü,1998
- 3.Oktay Sinanoğlu, “Bye-bye Türkçe” Otopsi Yayınevi,2002